

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 07 Ağustos 2012
Sayı : 5079

10291

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Orman ve Su İşleri Bakanı Sayın Prof. Dr. Veysel EROĞLU tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ncı ve 99 uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 07.08.2012

Prof. Dr. Hülya GÜVEN
CHP İzmir Milletvekili

7/8400 esas numara ile tarafınıza yöneltilen soru önergeme ilişkin olarak Bakanlığınızca gönderilen 15/07/2012 tarihli ve B.23.0.BHİ.0.01-610/34007 sayılı ve yazının, sorulan soruları cevaplamaktan uzak olduğu görülmüştür.

Bilindiği gibi, Anayasa'nın 168. Maddesi "Tabii Servetlerin ve Kaynakların Aranması ve İşletilmesi" kapsamında, tüm suların ve bu su kaynakları üzerinde kurulacak yapıların, kendi görev alanına giren sorumluluğu nedeni ile kamu adına yapılacak gözetim ve denetim görevi Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Dolayısıyla DSİ Genel Müdürlüğü'nün su kaynakları üzerinde kurulacak yapıları denetlemesi kuruluş yasasından kaynaklı asli görevidir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve Su Kullanım Hakkı Anlaşması'nın geçici 14. Maddesinin 1. Fıkrasının (f) bendinin Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle, Anayasa Mahkemesi'ne taşınması istemiyle Danıştay'a başvurmuştur. Söz konusu maddede "elektrik enerjisi üretmek maksadıyla yapılacak olan üretim tesislerinin su yapısıyla ilgili kısımları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından inşa edilecek suyla ilgili yapıların inşasının inceleme ve denetimi, masrafları ilgililerine ait olmak üzere DSİ tarafından yapılır veya gerektiğinde yetkilendirilecek denetim şirketlerine yaptırılması sağlanır. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, ilgili bakanlıkların görüşü alınmak kaydıyla DSİ tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" denilmektedir.

TMMOB ile Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'na (KESK) bağlı Enerji Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası'nın "Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği"ne yönelik itirazlarının temelinde Anayasa'ya göre tüm barajların denetimiyle sorumlu olan DSİ'nin söz konusu yönetmelikle denetim görevini de özelleştirmeye çalışmış olması bulunmaktadır.

Bu yönetmelik ile DSİ Genel Müdürlüğü'nün asli görevi olan su yapılarının denetimi özel sektöre devredilmeye çalışılmış, açılan dava üzerine, Danıştay yönetmeliğin yürütmesini durdurmuştur. Danıştay kararının gerekçesinde denetimin özel sektöre yaptırılamayacağı, bizzat DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Dolayısıyla DSİ Genel Müdürlüğü'nün denetim yapmasının 6200 sayılı kuruluş kanunundan doğan bir yükümlülük olduğu tescillenmiştir.

KESK'na bağlı Enerji Sanayi ve Maden Kamu Emekçileri Sendikası internet sayfasında yer alan iddiaya göre, 2012/8 sayılı genelge de, devam etmekte olan HES inşaatları ile ilgili olarak, şu ana kadar yapılmış olan imalatların DSİ kriterlerine ve şartnamelerine uygun olarak yapılıp yapılmadığının nasıl belirleneceği ile ilgili olarak bir açıklık bulunmadığı belirtilmektedir. İşin kabulü aşamasında da, genelgede kurulmuş olan geçici kabul komisyonunun, hiçbir denetime tabi tutulmamış imalatları da, sadece yüzeysel gözlemlerle ve lisans sahibi firmanın söylemlerini dikkate alarak, kabul etmek zorunda bırakıldıkları, kabul işlemlerinde de, kabulün yapılmasının adeta bir zorunluluk olduğu algısı yaratıldığı ve kabul komisyonunda bulunan teknik elemanların isteyerek ya da istemeyerek kabul tutanaklarına imza atmak zorunda bırakıldığı belirtilmektedir.

Yine aynı iddiaya göre, denetimsiz olarak hala devam etmekte olan HES inşaatlarında kazıdan çıkan malzemelerin de uygun şartlarda depolanmadığı, çevre felaketlerinin önemli bir bölümünün de bu sebepten meydana geldiği bildirilmektedir. Çevre Etki Değerlendirme (ÇED) aşamasında lisans sahibi firmaların 18/03/2004 tarih ve 25406 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği" şartlarına uyacaklarını taahhüt etmiş olmalarına rağmen, özellikle, regülatör yapımından sonra yapılan kanal ya da tünel kazısından çıkan hafriyatın, uygun depo alanlarına taşınması gerekirken, kontrolsüz bir şekilde yamaçtan aşağıya doğru atılmakta olduğu ve tüm doğal yapının tahrip edilmesinin yanı sıra, akarsu yatağı da doldurularak doğal akış rejiminin değişmesine yol açtığı belirtilmektedir.

26/06/2003 tarihli ve 25150 sayılı 'Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te yapılan son değişiklikle "can suyu" kavramına yer verilmiştir. Doğal hayat için dere yatağına bırakılacak suyun miktar ve zamanlaması, kurulacak hidroelektrik enerji üretim tesisleri ile ilgili şirket tarafından hazırlanarak Bakanlığın onayına sunulmaktadır. Yönetmeliğin 4 üncü maddesine göre "doğal hayatın devamı için bırakılacak su miktarı projeye esas alınan son on yıllık ortalama akımın en az %10 u olacaktır" denilmektedir. Bu maddeye göre, dereye bırakılacak su miktarı ve zamanlamasının tespiti şirkete, onayı ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bırakılmıştır.

Aynı yönetmelikle su kaynaklarının kullanımı elde edilen lisansa göre 49 seneye kadar varan sürelerle özel sektöre devredilmektedir. Şirketler ödemeler konusunda sıkıntı yaşamaları durumunda, borçlandıkları bankalara su kullanım hakkını devretme, inşaatlarına el konma gibi risklerle karşı karşıyadırlar. Gayrimenkul zengini bankalardan sonra su zengini, havza sahibi bankalar yaratılmasının önü açıktır.

Bu bağlamda:

1. Denetim yükümlülüğü 6200 sayılı kuruluş kanunundan doğan DSİ Genel Müdürlüğü "Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliği"nin Danıştay Onüçüncü Dairesinin 2011/2768 esas no.lu kararı ile yürütmesinin durdurulduğu tarihten bugüne kadar özel sektör tarafından

inşaatına devam edilen 237 adet HES’ni bizzat denetlemekte midir? DSİ Genel Müdürlüğünce inşaatı yaptırılan 10 adet HES’nin denetimi bizzat Genel Müdürlükçe yapılmakta mıdır?

2. Onaysız proje ile devam eden HES inşaatları hangileridir? DSİ bu inşaatlar ile ilgili yaptırımları uygulamaktadır?

3. Geçici kabul komisyonlarının kabul ettiği şu ana kadar yapılmış imalatlar ile ilgili Bakanlığınızca uygunluk ve sağlamlık garantisi verilebilir mi?

4. Firmaların denetimsiz olarak devam ettirdikleri HES inşaatlarında kazıdan çıkan malzemenin uygun şartlarda depolanmaması nedeniyle meydana gelen çevre felaketleri ile ilgili olarak Bakanlığınızca lisans sahibi firmalar hakkında hangi yaptırımlar uygulanmıştır?

5. Bakanlığınız tarafından HES lerin yapılacağı vadilerde ağaç kesiminin ekolojik yapıya etkileri araştırılmış mıdır? Orman ve mera alanlarında oluşacak tahribatın yağmur sularını sele dönüşmesi ve toprakların erozyona uğraması riski HES projelerinin yatırım sürecinde alınan ÇED görüşünde kriter midir?

6. ÇED raporlarının her zaman istenilen düzeyde olmadığı, danışman firmaların birbirinin benzeri raporlar sunabildiği, bu aşamanın formaliteden öteye geçmediği göz önünde bulundurulduğunda, Bakanlığınızın ülkemizin eşsiz biyoçeşitliliğini tehdit eden HES inşaatlarına karşı biyoçeşitliliği korumak için aldığı tedbirler nelerdir?

7. Yönetmelikle getirilen “son on yıllık ortalama akımın en az %10 u” kriteri yerine Bakanlığınızın her akarsu için havzasının doğal dengesini devam ettirebilecek ve diğer su haklarını güvenceye alacak bir oranı önceden belirleyip HES inşaatı yapmaya talip olacaklara ilan etmesi gerekmiyor muydu?

8. Bakanlığınızın HES şirketlerinin borçlandıkları bankalara su kullanım hakkını devretmesini, inşaatlarına el konmasını önlemek için geliştirdiği kontrol mekanizmaları nelerdir? Stratejik öneme sahip su kaynaklarımız yabancı bankalara peşkeş mi çekilecektir?

9. 2003 yılından bu yana hangi nehirlerimizin üzerine kaçar adet HES yapılması planlanmıştır?

10. 2003 yılına kadar Türkiye’de hangi nehirlerimizin üzerinde kaçar adet HES faaliyete geçmiştir? 2003 yılından bu yana hangi nehirlerimizin üzerinde kaçar adet HES’nin faaliyete geçtiğinin yıllık dağılımı nedir? (2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012)

11. HES lerin yapım ve denetimi kontrollü bir şekilde yapılıyorsa işçi ölümlerine yol açan yapım kazalarının nedenleri nelerdir?